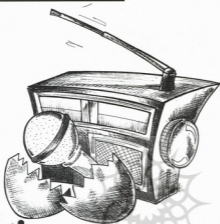

تولد مصاحبه رادیویی

● جیم پیمن ترجمه احمد ارژمند

گفتگو (یعنی بحث رادیویی) تغییر مهمی را از سر گذراند. مناظرات بایدعده نانوشته روزهای اول، به سمت مباحثات پیچیده و گاه نامفهوم میان استادان برجسته - که مرتباً به وسیله حاضران قطع و از مسیر خود منحرف می شد- تعالی پیدا کرد. بنابراین بی بی سی تصمیم گرفت مجری محرمی تعیین کند تا آنان را در برابر میکروفون با یکدیگر مرتبط نماید و مانند داور عمل کند و بحث را بدون آن که خود عملاً وارد شود میان حاضران بگرداند و اظهارات را قابل فهم کند. بعدها که ظرفیت این شیوه، توسعه یافت، مدیر استودیو به

می دهد که بحث بین افرادی با نقطه نظرهای متفاوت از داور پیش شود. این تصمیم با لغو بخش خبر توسط وزیر پست آغاز شد و بی بی سی اولین تجربه خود را در قالب مباحثه و مناظره آغاز کرد. ابتدا شیوه مباحثه تنها به پرسو و پرسی برای موضوعات مشخص ساده که در آنها نظرهای له و علیه روشن است، مزیت داشت و بحث هایی که به صورت گفتگو میان دو یا سه تقریباً برای انتقال صحبت های مفید در فضای آرام تری مثل بعد از ظهر در نظر گرفته شد. چند سال بعد، رشته اصلی بحث

بخش برنامه های رادیویی در انگلستان از سال ۱۹۲۲ میلادی (۱۳۰۱ هجری) آغاز شد، اما تا سال ها پس از آن، مصاحبه رادیویی برنامه ی ناشناخته ای بود. روزنامه ها و فیلم های خبری و سینمایی^(۱) از مصاحبه به عنوان روشی برای استخراج خبر استفاده می کردند، یا آن را هنگام گزارش جزئیات یک واقعه به کار می بردند، اما رادیو هنوز از آن بهره نمی برد. در نخستین روزهای سخن پرانی رادیویی، بخش کلامی عمدتاً شامل، گفتگو، سخنرانی، تفسیر و گزارش بود. بخش های خبری با استفاده از متونی تنظیم می شدند که مواد آن را نمایندگی های خبری فراهم می آوردند. این بخش ها فاقد هرگونه گزارش صوتی یا قطعات مصاحبه بودند.

بنابراین مصاحبه رادیویی از چه زمان و چگونه روی امواج رادیویی انگلستان حاضر شد؟ ذخایر آرشویی می تواند تاریخ و مکان اولین بخش عمومی رادیویی را به ما بگوید، همچنین این نکته را که اولین نقل انتحاباتی در چه زمانی از داور پیش شد، یا اولین بار در چه تاریخی اخبار را گوینده زن قرائت کرد؟ اما درباره این که اولین مصاحبه برای بخش رادیویی را چه کسی اجرا کرد، موضوع بحث چه بود، یا مصاحبه شونده چه کسی بود؟ اطلاعاتی در دست نیست. اگر هم چیزهایی به صورت مصاحبه تهیه شده بود، ظاهراً آتقدرارزش نداشته اند که لازم باشد آرشویی شوند یا مشخصات آنها ثبت شود.

عاقبت قالب مصاحبه مشخص یافت، اما این تولد، رویداد پر حشمتی بود که به نظر می رسد با فراهم آمدن زمینه های تجارب برخی از پیشگامان بخش رادیویی در قسمت های مختلف بی بی سی، اندک اندک امکان وقوع یافته باشد.

دستینه بی بی سی چاپ سال ۱۹۳۱ میلادی که عملکرد و پیشرفت های بخش رادیویی در آن سال را گزارش کرده است، تا اندازه ای روشن می کند که چگونه رادیویی کلامی، به خصوص در بخش گفتگو آرام آرام تا این مقدار را اجازه

مصاحبه‌گری تبدیل شد که با سوالات خود مباحثه و اشکال می‌داد و حول موضوع نگاه می‌داشت.

طی دهه ۱۹۳۰ میلادی تا بعد از جنگ جهانی دوم، تقریباً تمام گفتارهای رادیو زنده و الزاماً از روی نوشته بود، زیرا می‌شد چنین استدلال کرد که با داشتن نوشته می‌توان آنچه را قرار است گفته شود تضمین کرد. همواره این خطر وجود داشت و دارد، که افرادی که سابقه مصاحبه شدن نداشته‌اند وقتی توبت سخن گفتن آنان شود از اظهارنظر بازمانند. برنامه‌هایی مانند «نقاره در شهر» که مابینک استندینگ آن را عرضه می‌کرد و از سطح خبایان‌های لندن پخش می‌شد و «منشب در شهر» که هم از سطح شهر و هم از فرودگاه «هیترو» پخش می‌شد، مورد توجه خاص قرار گرفتند، چون در این برنامه‌ها بسیاری از پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان خلق‌الساعه بود.

به‌رحال قسمت اعظم حجم کلامی که از رادیو شنیده می‌شد به گویش لایه اجتماعی فوقانی طبقه متوسط تعلق داشت که به‌زبان انگلیسی جنوبی معیار تکلم می‌کردند. مطابق اظهار برنامه رادیویی اولین‌ها که در سال ۱۹۸۱ میلادی پخش می‌شد، اولین مدیر عامل بی.بی.سی، «جان ریت» در نخستین روزهای سخن‌پرانی رادیویی در دهه ۱۹۲۰ میلادی اعلام کرده بود که از رادیو فقط باید سخنان کسانی شنیده شود که «شرایط سخن گفتن را احراز کرده باشند، بنابراین سخنگویان راه‌ناچار از میان مردان نام‌آور انتخاب می‌کردند؛ زنان برگزیده نمی‌شدند، چون فرض بر این بود که صدای زنان مناسب رادیو نیست، به‌نظر می‌رسد که مخاطب عام مجاز بود که شنونده باشد، ولی از دیدگاه ریت آفندر منزلت نداشت که به او گوش بدهند. قسمت دیگری از دسته ۱۹۳۱ میلادی روشی را معرفی می‌کند که برنامه‌سازان بی.بی.سی و تصمیم‌گیران محتوایی آن در گزینش سخنگویان که قرار بود در برنامه‌های آینده شرکت کنند به‌کار می‌گرفتند.

کمتر چیزی روشن‌تر و نشاط‌آورتر از

شنیدن نقطه‌نظرهایی است که غالباً امکان ابراز ندارند؛ یعنی نظر مردان و زنان معمولی که دعوی آنان در سخن در همین حد است که یافته‌های خود را متعلق به هزاران فرد دیگر اعلام کنند.

برنامه‌های مستند اجتماعی مانند «آیننگ آلدی» که «الانرس جیلیم» آن را تهیه و در ۱۹۳۲ میلادی از ایستگاه بی.بی.سی محلی لندن پخش می‌کرد، اولین برنامه‌هایی بودند که به مردم معمولی اجازه دادند از طریق رادیو برای «بزرگان سخن بگویند. جملاتی که برای معرفی

اولین مصاحبه زنده ضبط شده، گفتگوی نسبتاً سردی است بین دیمبلی و طلبان جی جی پاول درباره پرواز سپتامبر ۱۹۳۷ او بر فراز آقیانوس اطلس که در آن تاریخ حدنصاب جدیدی بود این مصاحبه بی‌روح یک دقیقه و نیم طول کشیده است.

برنامه به‌کار می‌رفت چنین بود: «اینک آنان سخن می‌گویند، همراه با مصاحبه‌گر در مقابل صلیب». پژوهشگران خود متنبه می‌نوشند و گاه نوشته‌ها را ویرایش یا بازنویسی می‌کردند. سپس نیازگو کنندگان واقعه، اسطوره، شواهد و نظریات را در پوستر صدایی از حفظ ادا می‌کردند؛ حاصل کار غالباً حالت شرح مشاهدات خشک و بازسازی شده‌ای را داشت.

با شنیدن قطعاتی از آیتنگ آلدی در مجموعه اولین‌ها که شیوه‌های اولین مستندسازان را بررسی می‌کند، می‌توان بی‌تجربگی مصاحبه‌گران را از این خطای

اساس آنان دریافت که خود بیشتر از مصاحبه‌شوندگان صحبت می‌کنند. آنان این عذر را داشتند که پیشگامان این کار بوده‌اند، اما برنامه‌سازان این عذر را ندارند. در برنامه «پای صحبت شما» که قسمت‌هایی از آن در برنامه اولین‌ها آمده، «خاتم اولیو شیلی» تهیه‌کننده آن توضیح می‌دهد که وقتی می‌خواست مواد برنامه‌ای برای قسمتی از موضوع تعطیلات در جبلک «پول» را گردآورد، ترجیح می‌داد «مصاحبه‌های «خاتم» را گردآورد، نه مصاحبه‌های من‌در-با-قبلاقرائت و تمرین شده را و ادعا می‌کند که این کار بسیار آسانی است. تحول مهم با تولید و پخش برنامه‌هایی مانند «سفر در تنگه» که تهیه‌کننده آن همان خاتم اولیو شیلی بود اتفاق افتاد. در معرفی این برنامه اعلام می‌شد: هرچه می‌شوید بدون نوشته یا تمرین قبلی است.

مصاحبه با مردم «واقعی» بیشتر درخور آن دسته از مستندهای دهه ۱۹۳۰ میلادی بود که می‌خواستند از شیوه متنی استفاده نکنند. مثالی برای این قبیل مستندها، برنامه مشهوری است با عنوان «شخم‌پاری» که در سپتامبر ۱۹۳۸ پخش شده و مضمون آن مسابقه شخم‌زنی در ناحیه «مورتون این مارش» بوده است. در این قطعه مؤثر و جذاب از کلام تفسیری و نیز مصاحبه با ترتیب‌دهندگان مسابقه، «داوران و برنده مسابقه استفاده شده است. «سیدنی کارتر» «تیبود گرتون» با حرارت و دقت تخصصی اجرای برنامه و مصاحبه‌ها و تفسیرها را برعهده دارند، بدون آن‌که هرگز احساس شود به سمت موضوع موردنظر یا فرودی از حاضران سمت‌گیری می‌کنند. سوالات آنان از مصاحبه‌شوندگان - که بدون هماهنگی قبلی است - دوستانه، با نشاط، مستقیم و مرتبط است.

- شما در سمت داور مسابقه چه نظارتی دارید؟
- این شیار به‌خصوص چه اشکالی دارد؟
- چه تفاوتی میان شیوه شخم زنی با اسب و استفاده از تراکتور وجود دارد؟

پاسخ‌هایی که دریافت می‌کنند طبعی و بدون تمرین قبلی به نظر می‌رسد.
در سال ۱۹۳۶ میلادی فریچارد دیملبلی، که درصدد راضی کردن بی‌بی‌سی برای کسب موقعیت شغلی

در حال حاضر مصاحبه رادیویی مداوما مورد توجه بوده و فعالیت خبرنگاران مصاحبه‌گر برای استفاده از مصاحبه در روزآمد کردن اطلاعات خبری و بهره‌گیری در تجربه و تحلیل رویدادها فزونی یافته است.

ناظر اخباره بوده بی‌بی‌سی پیشنهاد کرد برای پوشش رویدادهای خبری مهم به جای آنکا به بنگاه‌های خبری، گزارشگران یا مأموران خاص خود را به کار بگیرد. وظیفه این افراد چنین تعریف شده بود که برداشت خود از رویداد را بنویسند و شاعری عینی نیز که م واقع را دیده یا در آن دخیل بوده است بیابند. اثر معقد بود که باید به بخش‌های خبری روح دید. اما این فکر استفاده از مصاحبه در محل رویداد، جایی در بخش‌های خبری نیافت و سال‌ها طول کشید تا به مرحله عمل درآمد.

کنجنه ملی صوت در کتابخانه بریتانیا نمونه‌هایی از آرشیه صدای بی‌بی‌سی را نگه‌داری می‌کند که از جمله شامل یکی از احتمالا اولین مصاحبه‌های مهم ضبط شده‌ای است که ممکن است در یک بخش خبری استفاده شده باشد. این مصاحبه، گفتگوی نسبتا سردی است بین دیملبلی و خلیان جی. جی. پاول دربارۀ پرواز سپتامبر ۱۹۳۷ از بر فراز اقیانوس اطلس که در آن تاریخ حد تعصاب جدیدی بود. این مصاحبه

بی‌روح بک دقیقه و نیم طول کشیده است، و بیشتر پاسخ‌های خلیان به‌طرزی است که گویی از روی متن نوشته می‌خواند. دو سؤال از سؤالات دیملبلی نیز همین حالت را دارد، آنجا که می‌پرسد: «آیا اسما سفر مشابه دیگری خواهید داشت؟» و «آیا پرواز همچنان انگیز بود؟» خوشبختانه خلیان به این دو سؤال بسته، پاسخ‌های یک کلمه‌ای نداده است.

در پی مباحثات معمول تشکیلاتی قسمت اخبار از قسمت گفتگو غفکیک شد و دیملبلی و دیگران توانستند تلاش برای بهره‌گیری از ظرفیت وسیع داستان‌گویی صوتی و سعی را آغاز کنند. دیملبلی را اولین تهیه‌کننده‌ای می‌شناسند که در مجموعه رادیویی خود گزارشش از رویدادهای واقعی داشت که قطعات آن را قبلا روی صفحه‌هایی ضبط و با گچ مخصوص روی نقاط شروع و ختم هر قطعه علامت‌گذاری کرده بود و در بخش زنده بین آنها اتصال برقرار می‌کرد.

پدیرش قالب‌رهای بخش تر و مرتبط‌تری از ارتباطات، (یعنی مصاحبه رادیویی) سهم داشته‌اند. زمانی که برنامه‌سازان و شنوندگان رادیو جایگاه و مقصود از مصاحبه، و نقش و ویژگی مصاحبه‌گر و مصاحبه‌شونده را شناختند، قالب مصاحبه رادیویی به منزله گونه‌ای حیاتی و جایگزین ناشدنی از عرضه محصول کلامی موقعیت یافت. مصاحبه را می‌توان زنده یا ضبط شده، و جستجوگر یا سطحی تهیه کرد؛ می‌توان آن را مستقل تهیه کرد، یا از قسمت‌های مختلف آن برای تکمیل خبر خوشه‌چینی کرد و یا به کمک آن به برنامه‌های مستمر یا ویژه استناد و اعتبار بخشید.

مدتی است که مصاحبه رادیویی بخش اساسی و مهم بخش رادیویی شده است. برخلاف گفتگوهای تلویزیونی که مقبولیشان دچار افت و خیز است، مصاحبه رادیویی مداوما مورد توجه بوده است؛ به‌خصوص در مصاحبه‌های خبری

زمانی که برنامه‌سازان و شنوندگان رادیو جایگاه و مقصود از مصاحبه، و نقش و ویژگی مصاحبه‌گر و مصاحبه شونده را شناختند، قالب مصاحبه رادیویی به منزله گونه‌ای حیاتی و جایگزین ناشدنی از عرضه محصول کلامی موقعیت یافت.

پیشرفت‌هایی رخ داده است، با حرکت به سمت خبرهایی با ضرباهنگ سریع‌تر، نقلیاتی برای بریده چین‌های صوتی معمول شده‌اند و فعالیت خبرنگاران مصاحبه‌گر برای استفاده از مصاحبه در روزآمد کردن اطلاعات خبری و بهره‌گیری در تجزیه و تحلیل رویدادها فزونی یافته است.

به تدریج و در طول سال‌ها با افزایش ایستگاه‌های رادیویی و کاهش قیمت دستگاه‌های گیرنده رادیو، طیف اجتماعی مخاطبان رادیو گسترده شدی شبکه‌هایی که برنامه تهیه می‌کردند هرکدام در زمینه‌های خاص خود نقش‌های تعریف‌شده و مشخص تری یافتند. تلفظی اصطلاحاتی بی‌بی‌سی همراه با توسعه شیوه‌های تولید و بخش به آهستگی تحول می‌یافت. ترکیب تمام تجارب حاصل از فعالیت رادیویی کلامی، همراه با نیاز شنوندگان به اطلاعات صحیح و دست‌آورد، همچنین با به میدان گذاشتن تلویزیون، هرکدام در

پانویس:

1- Cinema Mewsirel

فصل اول کتاب:

Interviewing for Radio

از انتشارات:

Routledge, London

First published 2000

